

УДК 336.531.2:005.591.6

Ляхович О. О., к.е.н., доцент, Демчук В. А., студент (Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне)

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ РІШЕНЬ

У даній статті досліджено сутність поняття фінансово-економічної безпеки. Узагальнено основні підходи до розуміння економічної та фінансової безпеки. Визначено види інноваційних рішень та їх вплив на фінансово-економічну безпеку. Запропоновано основні напрями забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства із урахуванням впливу особливостей інновацій.

Ключові слова: економічна безпека, фінансова безпека, інновації, види інноваційних рішень.

Постановка проблеми. Розвиток економіки знань, інтеграція України у світовий економічний простір, процеси глобалізації та викликане цим посилення конкуренції загострюють проблему збереження фінансової стійкості підприємств як основи їхньої фінансово-економічної безпеки. Зовнішнє середовище функціонування суб'єктів господарювання стає ще більш динамічним та невизначеним, спричиняючи значну кількість ризиків, небезпек та загроз (неплатоспроможність партнерів, недобросовісна конкуренція, недружні злиття і поглинання, комерційне шпигунство, рейдерство). Все це зумовлює потребу в ефективному управлінні їх фінансово-економічною безпекою, вдосконаленню його методів та механізмів.

Однак, незважаючи на численні дослідження у сфері економічної та фінансової безпеки суб'єктів господарювання, відчувається брак відповідної навчально-методичної літератури з цієї проблематики. Тому проблема формування стану економічної безпеки підприємства знаходиться у площині наукового дослідження сучасних проблем інноваційного розвитку та перебуває у просторі підвищеної уваги вітчизняних і зарубіжних науковців.

Аналіз останніх наукових досліджень. Серед вагомих наукових досліджень з питань забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства можна виокремити праці таких вітчизняних та зарубіжних науковців: Антонюк Л.Л., Барановський О.І., Вахович І.В., Вознюк І.П., Гардинер П., Геєць В.М., Горячева К.С., Денисенко Н.П., Пономарьов В.П., Друкер П., Жихор О.Б., Ілляшенко С.М., Кизим М.О.,

Клебанова Т. С., Козаченко Г.Б., Лазаренко М.П., Ляшенко О.М., Микитюк Н.О., Ніколаєнко К.В., Перерва П.Г., Підхомний О.М., Шелест В.В., Ратвел Р., Рігс Х., Твісс Б., Шумпетер Й.А.

Незважаючи на важливість наукових досліджень, окремі аспекти забезпечення фінансово-економічної безпеки в процесі інноваційної діяльності підприємства вимагають подальшого вивчення, зокрема, у контексті заходів захисту підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз. Посилення інтеграційних процесів обумовлює необхідність проведення аналізу й дослідження сучасних тенденцій інноваційного та інвестиційного розвитку, а також їх впливу на рівень фінансово-економічної безпеки підприємства.

Мета статті. Мета даної статті полягає у дослідженні впливу впровадження інвестиційно-інноваційних рішень для забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства. Для досягнення поставленої мети необхідно розглянути сутність фінансово-економічної безпеки підприємства; визначити зміст інвестиційно-інноваційних рішень та визначити їх вплив на стан фінансово-економічної безпеки підприємства.

Виклад основного матеріалу. Підприємство як відкрита система функціонує у складному, нестабільному та динамічному зовнішньому середовищі, тому в процесі управління підприємством, головним є самовиживання та забезпечення розвитку. Підприємствам належить основна роль у реалізації програми науково-технічного розвитку країни й суспільства. Саме підприємства концентрують матеріальні, фінансові, людські ресурси, необхідні для здійснення стратегії інноваційного розвитку. Необхідність інноваційного розвитку підприємств визначає нові вимоги до менеджменту, а саме до змісту й методам управлінської діяльності. Значимим об'єктом управління стає процес відновлення всіх елементів виробничих систем [1].

Сьогодні управління інноваційним розвитком підприємства є вже не одиничним актом впровадження нововведення, а цілеспрямованою системою заходів щодо генерування й розробки ідей, впровадження й освоєння нововведення, комерціалізації інновацій [3].

Поняття фінансово-економічної безпеки є досить комплексним та складним для дослідження. Адже воно включає як економічні, так і фінансові чинники, що забезпечують безпеку підприємства. На основі аналізу основних наукових праць, можна виділити наступні підходи до розуміння суті економічної безпеки підприємства:

1. Економічна безпека як захист від несанкціонованого доступу до інформації.

2. Економічна безпека як захист від методів кримінальної конкуренції.

3. Економічна безпека підприємства як захист від негативних впливів (загроз).

4. Економічна безпека підприємства як стан стійкості чи рівноваги або ефективного використання його ресурсів.

5. Економічна безпека як залежність від гармонізації інтересів підприємства з інтересами суб'єктів його зовнішнього середовища.

Центральне місце у системі економічної безпеки підприємства належить її фінансовій складовій, яка виражає мету та узагальнює результати його господарської діяльності. Це пояснюється тим, що рівень фінансової безпеки будь-якого підприємства визначає його можливості забезпечувати інші складові його економічної безпеки. І навпаки, зміни в будь-якій сфері підприємства в кінцевому результаті відображаються у його фінансовій безпеці [8].

Наприклад, зменшення рівня технологічної безпеки через використання застарілого обладнання спричиняє збільшення собівартості продукції і, відповідно, зниження її конкурентоспроможності. Це, в свою чергу, означає втрату підприємством певної частки ринку, виручки від реалізації, прибутку, що зменшує можливості підприємства до самофінансування, розширеного відтворення. Використання недостатньо кваліфікованої робочої сили може стати наслідком браку продукції, а це прямі збитки, і відповідно зниження прибутку та рівня фінансової безпеки підприємства [2].

Слід відзначити, що при дослідженні сутності поняття «фінансова безпека» виявлено досить різноманітні підходи до його формулювання. В основному суть фінансової безпеки підприємства зводиться вченими або до фінансової стійкості, або до захищеності від загроз, або як і одне, й інше. Зважаючи на вищенаведене, під фінансово-економічною безпекою підприємства слід розуміти такий його фінансово-економічний стан, який забезпечує захищеність його фінансово-економічних інтересів від внутрішніх і зовнішніх загроз та створює необхідні фінансово-економічні передумови для стійкого розвитку в поточному та довгостроковому періодах.

Як вже зазначалося, фінансова складова є визначальною у системі економічної безпеки підприємства. Однак, слід відмітити, що на сьогодні в умовах динамічних змін вагомий вплив на забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства має впровадження інноваційних рішень.

Найбільше інноваційні рішення впроваджують невеликі вузькоспеціалізовані організації. Вони спрямовані на задоволення певних запитів споживачів і здатні гнучко перебудовуватися залежно від характеру і темпів розвитку підприємства. Їх організаційні струк-

тури менеджменту є найбільш мобільними і чутливими до сучасних науково-технічних тенденцій і організаційно-економічних інновацій [7].

Класифікація інноваційних рішень з урахуванням їх впливу на фінансово-економічну безпеку і напряму інноваційного процесу наведена у таблиці [6].

Отже, диференціювати інноваційні рішення з метою забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства можна на два типи: технічні та організаційні. Технічні пов'язані з впровадженням сучасніших технологій виробництва і виготовленням нової продукції. Інноваційні рішення організаційного характеру змінюють систему управління та організацію процесу діяльності.

Впровадження інноваційних рішень вимагає змін діючих форм і методів організації менеджменту. Адже зростання прибутку на основі продуктивних інноваційних рішень – протидія зниженню норми прибутку. Відтак, технологічні інноваційні рішення безпосередньо впливають на заощадження витрат і збільшення прибутку, але безпосередньо не впливають на обсяг продажу. Останній може зрости за умови поєднання технологічних інновацій із маркетинговими заходами. Впровадження таких рішень має позитивний вплив на забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства [7].

Таблиця

Класифікація інноваційних рішень

Класифікаційна ознака	Вид інноваційних рішень
1	2
За ступенем новизни	<ul style="list-style-type: none">– Радикальні (базисні), які реалізують відкриття, великі винаходи і стають основою формування нових поколінь і напрямків розвитку техніки і технології– На поліпшення, що реалізують середні винаходи– Модифікаційні – спрямовані на часткове поліпшення застарілих поколінь техніки і технології, організації виробництва
З причин виникнення	<ul style="list-style-type: none">– Реактивні (адаптивні), що забезпечують виживання фірми, як реакція на нововведення, здійснювані конкурентами– Стратегічні, реалізація яких носить упереджувальний характер з метою отримання конкурентних переваг у перспективі

продовження таблиці

По об'єкту застосування	<ul style="list-style-type: none">- Продуктові, орієнтовані на виробництво і використання нових продуктів (послуг) або нових матеріалів, напівфабрикатів, комплектуючих- Технологічні, націлені на створення і застосування нової технології- Процесні, орієнтовані на створення і функціонування нових організаційних структур всередині підприємства- Комплексні, що представляють собою поєднання різних інновацій
За масштабами застосування	<ul style="list-style-type: none">- Галузеві- Міжгалузеві- Регіональні- В рамках підприємства (фірми)
За ефективністю	<ul style="list-style-type: none">- Економічні- Соціальні- Екологічні- Інтегральні

Інноваційні рішення, як вже було відзначено, можуть стосуватися асортименту продукції, процесів виробництва та організації діяльності підприємства. Важливо визначити, наскільки нові вироби та процеси відрізняються від попередніх. Також глибина змін залежить від кількості напрямів діяльності, яких вони стосуються: виробництво, логістика, дистрибуція, маркетинг, персонал, матеріальна база. Інновації можуть внести зміни до функцій, завдань та методів роботи [5].

Створення механізму управління фінансово-економічною безпекою підприємства із урахуванням особливостей інновацій передбачає вивчення та переосмислення філософії життєдіяльності підприємства, формування відповідних організаційних структур, забезпечення професійної підготовки спеціалістів із економічної безпеки та інновацій, планування запобіжних заходів на підприємствах промисловості, які включали б розробку окремих програм із відповідним інформаційним забезпеченням [6, С. 129].

Виходячи з вищенаведеного, основними напрямами для забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства із урахуванням впливу особливостей інновацій мають бути:

1. Формування системи ефективної кооперації для забезпечення виробничих циклів. У даному напрямі розробляються системи управління впливом інновацій на фінансово-економічну безпеку підприємства.

2. Фінансово-економічне стимулювання запровадження підприємствами інноваційних технологій. Метою даного напрямку є активізація роботи в напрямі модернізації основних фондів підприємства.

До заходів у даному напрямі необхідно віднести:

- виділення коштів для здійснення фінансово-кредитної підтримки закупівлі інноваційних технологій для підприємства;

- прийняття та достатнє фінансування програм інноваційного розвитку й енергозбереження;

- формування інноваційних та інвестиційних проектів, які спрямовані на придбання чи створення нових технологій, статусу пріоритетних напрямів економіки з метою надання фінансово-кредитної підтримки проектів.

3. Формування та поширення знань між науково-дослідними інституціями та підприємствами. До заходів у даному напрямі необхідно віднести надання дотацій (компенсації частини витрат) за створення нових робочих місць для аспірантів на підприємствах, які передбачають виконання інноваційних науково-дослідних робіт (розробок). Даний захід сприятиме підвищенню готовності підприємств співпрацювати із науковцями, науково-дослідними організаціями або самостійно здійснювати науково-дослідну діяльність. Їх критеріями можуть бути:

- здатність підприємства підтримувати проект організаційно та фінансово;

- важливість інноваційного науково-дослідного проекту для розвитку підприємства;

- наявність продовження працевлаштування після завершення проекту;

- підтримка підприємств у сфері трансферту технологій шляхом створення центрів та мережі трансферту, розвитку інноваційних продуктів та технологій.

4. Забезпечення ефективної системи моніторингу та планування інноваційного розвитку підприємства. Для цього необхідно розробити механізми постійного моніторингу на рівні інфраструктури інноваційного розвитку підприємства.

Варто зазначити, що для забезпечення інноваційного розвитку підприємств необхідно сформулювати сукупність заходів із комплекс-

ного підходу до вирішення проблеми стимулювання впровадження інноваційних технологій із використанням перерахованих заходів. Особливо ефективним є поєднання фінансово-кредитної підтримки, формування системи ефективної кооперації (кластерів) підприємств та просвітницьких кампаній щодо доцільності запровадження інноваційних технологій та устаткування [3]. Посилення конкуренції обумовлює необхідність збільшення числа показників, які використовуються для ухвалення стратегічних, тактичних, оперативних рішень на рівні підприємства.

Таким чином, вплив інновацій на фінансово-економічну безпеку підприємства полягає у процесі реалізації стратегій безпечного розвитку підприємства – стратегії інноваційного розвитку, що є основою виконання послідовних оперативних дій (кроків) щодо матеріалізації програм у конкретних господарських, функціональних та виробничих сферах. Підприємство повинно не лише бути готовим до змін, але й здатним їх сприйняти та адаптувати, особливо зміни у інноваціях. Відсутність даної властивості може спричинити неадекватну реакцію на деструктивні ситуації, що негативно впливають на окремі складові та економічний стан підприємства в цілому, а особливо на його фінансово-економічну безпеку [4].

Висновок. Отже, забезпечення сталого інноваційного розвитку є однією з цілей безпеки науково-технічного прогресу та фінансово-економічної безпеки діяльності підприємства. Саме тому, створення механізму формування фінансово-економічної безпеки із урахуванням особливостей впливу інновацій є одним з головних завдань діяльності підприємства та забезпечення його ефективного розвитку у майбутньому. У подальших дослідженнях для підприємств є надзвичайно актуальними питання інноваційної безпеки та захисту інтелектуальної власності, результатів наукових розробок досліджень й промислових зразків, оскільки результати інноваційної діяльності підприємства не є достатньо захищеними з точки зору економічної безпеки, права та власності, які варто більш детально дослідити.

1. Кравченко В. О. Інноваційний розвиток як основа економічної безпеки підприємства. Науковий вісник ОНЕУ. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. – Науки: економіка, політологія, історія. – 2013. – № 26 (205). – 255 с. – С. 122–131. 2. Мойсеєнко І. П. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства: навч. посібник / Мойсеєнко І. П., Марченко О. М. – Львів, 2011. – 380 с. 3. Никифоренко В. Г. Інтелектуальний капітал як основа економічної безпеки підприємства / В. Г. Никифоренко // Науковий вісник ОНЕУ. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. – Науки: економіка,

політологія, історія. – 2013. – № 26 (205). – 255 с. – С. 139–148. **4.** Никифорецько В. Г. Розвиток інноваційної діяльності як основа економічної безпеки підприємства / В. Г. Никифорецько, В. О. Кравченко // Науковий вісник ОНЕУ. – 2014. – С. 152–160. **5.** Скрипко Т. О. Інноваційний менеджмент : підручник / Скрипко Т. О.– К. : Знання, 2011. – 423 с. **6.** Чорна М. В. Оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємств : монографія / М. В. Чорна, С. В. Глухова. – Харків : ХДУХТ, 2012. – 210 с. **7.** Шоробура І. М. Менеджмент [текст] навчальний посібник / І. М. Шоробура. – Хмельницький, 2014. – 457 с. **8.** Шпильовий Б. В. Структура та складові елементи системи фінансово-економічної безпеки банківських установ / Б. В. Шпильовий // Економіка і суспільство. – 2016. – Випуск № 2. – С. 632–637.

Рецензент: к.е.н., професор Мельник Л. В. (НУВГП)

Liakhovych O. O., Candidate of Economics (Ph.D.), Associate Profesor, Demchuk V. A., Senior Student (National University of Water and Environmental Engineering, Rivne)

PROVISION OF FINANCIAL AND ECONOMIC SAFETY OF THE ENTERPRISE ON THE BASIS OF IMPLEMENTATION

In this article the essence of the notion of financial and economic security is explored. The main approaches to understanding economic and financial security are summarized. The main components of the economic security of the enterprise are considered. The essence of financial and economic security of the enterprise in the context of investment-innovation activity is disclosed. The main factors affecting the financial and economic security of the enterprise are considered. The mechanism of management of financial and economic security of the enterprise with the account of features of innovations is given. The types of innovative solutions and their influence on financial and economic security are determined. A set of measures aimed at stimulating the introduction of innovations into the economic activity of the enterprise is proposed. The main directions of ensuring the financial and economic security of the enterprise are proposed, taking into account the influence of the features of innovations.

Keywords: economic security, financial security, innovations, innovative activity, types of innovative solutions.

Ляхович О. А., к.э.н., доцент, Демчук В. А., студент (Национальный университет водного хозяйства и природопользования, г. Ровно)

ОБЕСПЕЧЕНИЕ ФИНАНСОВО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ НА ОСНОВЕ ВНЕДРЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫХ РЕШЕНИЙ

В данной статье исследована сущность понятия финансово-экономической безопасности. Раскрыты основные подходы к пониманию экономической и финансовой безопасности. Определены виды инновационных решений и их влияние на финансово-экономическую безопасность. Предложены основные направления обеспечения финансово-экономической безопасности предприятия с учетом влияния особенностей инноваций.

***Ключевые слова:* экономическая безопасность, финансовая безопасность, инновации, виды инновационных решений.**
